

Eksperthinnang

detailplaneeringuga kavandatava Tallinna Hipodroomi territooriumi hoonestamise mõju kohta Stroomi metsale

Hinnanguga käsitletav ala jääb Kolde puistestest lõuna ja Pelguranna tänavast ida poole ning piirneb lõunas Tallinna Psühhiaatria Haiglaga ning Tallinna Hipodroomiga. Nimetatud ala on 1990.a. metsakorralduses eraldatud linna metsa kvartalitena 22 (kõrgepingeliinist e. endisest raudteest lääne poole jääv ala) ja 23 (kõrgepingeliinist e. endisest raudteest ida poole jääv ala). Nimetatud metsakorraldus on viimane Tallinna linna metsade kohta koostatud metsade ülevaade. Antud töös on Stroomi metsa puistute kirjeldamisel kasutatud sama metsakorralduse materjale eeldusel et kasvukohatüübid möödunud 20 aasta jooksul ei ole muutunud ja puistute vanus on suurenenud 20 aasta võrra.

Üldandmed Stroomi metsa puistute kohta

Uuritud ala kogupindala on 81,4 ha, sellest jääb kvartalile 22 45,0 ha ja kvartalile 23 36,4 ha. Puistute pindala ehk metsaga metsamaa on kokku 51,7 ha. Lagedaid alasid on kokku 27,6 ha ning muid maid (kraavid, teed) 2,1 ha. Puistutest on domineerivad männikud (41,6 ha, 80,5%). Järgnevad valgelepikud (3,0 ha, 5,8%) ja kaasikud (2,9 ha, 5,6%). Metsatüpoloogiliselt esinevad Stroomi metsas palumetsad (pohla kasvukohatüüp, 26,5 ha), soovikumetsad (tarna kasvukohatüüp, 19,6 ha) ning nõmmemetsad (sambliku kasvukohatüüp, 5,6 ha). Vanuselises struktuuris on noori metsi vähe, valdavad vanemad, peamiselt küpsed ja üleseisnud metsad.

Esinenud metsakasvukohatüüpide lühiiseloostus

Kuna linnametsades võib täheldada külastatavuse aktiivsuse olenevust metsa kasvukohatüübi omadustest, antakse allpool lühike ülevaade Stroomi metsas esinevate kasvukohatüüpide looduslikest tingimustest ning tundlikkusest rekreatiivkoormuse suhtes.

Sambliku kasvukohatüüp. Kasvukohatüüp esineb mitmesuguse tekkelaadiga kõrgematel pinnavormidel: rannikuluidetel, mõhnastikel, sanduritel jne. Mulla moodustavad liivad, mille vähese veemahutavuse tõttu muutub pindmine mullakiht sademetevaesel perioodil taimede normaalseks veega varustamiseks kuivaks. Ebasoodsate mullatingimuste tõttu on taimestik kidur ja liigivaene. Puistud on peaaegu eranditult hõredavõitu puhtmännikud, mõnikord vähese kase manulusega. Alusmets puudub või koosneb üksikutest kadakatest. Alustaimestik on liigivaene. Looduslikes tingimustes on iseloomulik samblike ohter esinemine. Linnades on samblikumännikud puhkuse veetmiseks väga populaarsed, kuid pinnas ja alustaimestik väga tundlikud tallamise suhtes. Tallamiskoormus on üldiselt tugev, mille tagajärjel alustaimestik praktiliselt kaob ning liiv tallatakse lahti. Looduslik taimestik säilib vaid puude ümber.

Pohla kasvukohatüüp. Pohla kasvukohatüüp levib samuti mitmesuguse tekkelaadiga kõrgematel pinnavormidel. Mulla moodustavad liivad, milles võib esineda saviliiv- ja

liivsavi vahekihte. Põhjavesi asub kõrgemal kui samblikumännikute puhul, seetõttu on ka niiskustingimused paremad. Perioodiliselt võib mulla ülakiht läbi kuivada. Alusmetsas võib esineda hõredalt kadakat, sookaske ja pihlakat. Viimase suuremat ohtrust võib täheldada linnametsades. Alustaimestik liigivaene, häiringuteta looduslikes tingimustes esineb pidev samblarinne, milles vähesel määral samblikke. Küllastatavuse seisukohalt on pohlamännikud kuiva pinnase, tasase reljeefi ning hõreda alusmetsa tõttu väga populaarsed ja intensiivselt kasutatavad. Tugeva, ülepinnalise tallamiskoormuse puhul alustaimestik säilib ainult puude vahetus ümbruses. Nõrgema tallamiskoormuse puhul, kui jalutamiseks kasutatakse ainult radasid, säilib taimestik ka radadevahelisel alal.

Tarna kasvukohatüüp. Kasvukohatüüp on levinud madalail, sageli sooäärsetel tasandikel ning luidetevahelistes nõgudes. Mulla lähtekivimiks on liivad. Põhjavesi on kuivendamata aladel kõrge, ulatudes kevadeti ja sügisei maapinnale. Puistud on erinevaimelised: enamuspuuliigiks võib olla kask, leidub ka männikuid ja kuusikuid. Koosseisus võib esineda sangleppa, valget leppa, haaba. Alusmets keskmise tihedusega. Alustaimestik varieerub sõltuvalt enamuspuuliigist, kuid üldiselt tihe ja liigirikas. Samblad esinevad peamiselt tüvealustel mätastel. Niiske, kohati märja pinnase tõttu küllastatavuse seisukohalt väheatraktiivne ning vähekasutatav. Seetõttu ka tallamiskoormus nõrk, suuremal osal puudub või esineb ainult üksikuid kitsaid teeradu.

Stroomi metsa rekreatiivkoormuse hinnang

Metsad

Rekreatiivkoormuse mõju hindamisel puistute seisundile on osutunud heaks indikaatoriks metsaaluse maapinna äratallatud osa suhteline suurus. Ühest küljest võimaldab see võrrelda erinevate metsaosadele langevat rekreatiivkoormust, teisest küljest seostub maapinna tallatus hästi puude kasvuga.

Esmakordselt hinnati käesoleva hinnangu autori poolt Stroomi metsa tallatust metsa erinevatesse osadesse rajatud proovitükkidel aastatel 1991–1992 rajatud proovitükkidel.

Kvartalil 22 (endisest raudteetammist lääne poole jääv ala) hinnati tallatud ala suhtelist suurust kvartali põhjapoolses, Kolde puisteega piirnevas, intensiivse küllastatavusega osas. Stroomi metsa selles osas esinevad peamiselt tallamisõrnad sambliku- ja pohlamännikud. Proovitükkide keskmisena leiti, et ära oli tallatud 87% proovitükkide pinnast. Tallamise intensiivsus oli erinev: esines nii mineraalmullani tallatud teeradu kui ka vähemärgatava tallamiskoormusega radadevahelisi alasid. Tallamine oli tugevam tänavate läheduses, kus metsa alustaimestik praktiliselt puudus. Sellel alal on inimõju jõudnud metsade taluvuspiiri lähedale, mille ületamisel algab puistute degenereerumine. Kaugemal asuvate alade tallamiskoormus oli tunduvalt nõrgem. Lausalise tallamise tunnused puudusid luidetevahelistes nõgudes esinevates tarna kasvukoha lehtpuupuistutes, kus aga paiguti esines teeradasid.

Käesoleva hinnangu koostamise käigus tehtud kordusmõõtmiste tulemusena täheldati, et tallamiskoormus sellel alal antud ajavahemikul ei ole märgatavalt suurenenud. Sellest võib järeldada, et elanikonna arvukus Pelguranna piirkonnas ja sellest tulenev metsade küllastatavus on stabiliseerunud. Tallinna Hipodroomile kavandatava tegevuse mõju selle ala tallamiskoormusele saab ilmselt olema suhteliselt väike, kuna see asub eemal ja puhkamiseks sobivaid paiku esineb lähemal.

Kvartalil 23 oli 1991–1992 aasta hinnangute järgi metsade tallatus vähese külastatavuse tõttu suhteliselt väike. Proovitükkide keskmisena oli proovitükkide pindalast tallamistunnustega 17%. Põhjuseks on suhteliselt väike elanikkonna arv selles piirkonnas. Pelguranna elanikkonnale oli see ala suhteliselt kaugel ning jalutamiseks kasutati peamiselt Merimetsa teed. Suurema tallamiskoormusega olid jällegi raudteetammiga piirnevad pohlamännikud.

Kordusülevaatusel täheldati teatavat tallamiskoormuse suurenemist, eriti seoses ratsutamisradade tekkega. Hipodroomi loodekülgjega piirnevate, valdavalt tarna kasvukohatüübi lehtpuumetsade tallatus oli väike. Ratsutamise likvideerumisega tallamiskoormus ilmselt väheneb, kuid ratsutamise ja traavikaarikutega sissetallatud teed, mille laius ulatub kohati 5 meetrini, tõenäoliselt säiluvad. Nende edaspidine kasutamisevõimalus oleks kujundamine tervisespordiradadeks. Elanikkonna lisandumisega ning Paldiski maanteed ja Stroomi metsa ühendava jalakäijate promenaadi rajamisega on oodata ka metsade külastatavuse olulist suurenemist, eriti raudteetammiga piirnevates männikutes, kus olukord hakkab sarnanema Kolde puiestee äärsete puistutes valitseva olukorraga. Suureneb inimõju ka hipodroomiga piirnevates lehtpuumetsades.

Niidud

Käesolevas hinnangus on niidud arvatud lagedate alade hulka. Suuremad niidud paiknevad peamiselt kvartalil 23 Psühhoneuroloogia Haigla ümbruses ning nende vastas üle raudteetammil kvartalil 22. Niitudel kasvab lehtpuude grupe mis annavad niitudele puisniidu ilme. Käesoleva hinnangu koostamiseks tehtud ülevaatusel lausalist tallamist niitudel ei täheldatud. Küll esineb aga arvukalt mitmesuguse tallatusastmega jalgradu ning ratsutamisteid, mida kasutati küllalt intensiivselt.

Seoses elanikkonna lisandumisega suureneb kahtlemata nende teede kasutamine, kuid uute teeradade tekkimine on vähetõenäoline. Tõenäoline on ala risustamise, mis praegu on üsna tagasihoidlik, suurenemine, eriti teeradadega piirnevates metsaservades.

Soovitavad meetmed rekreatsiooni negatiivse mõju vähendamiseks

Kavandataval Stroomi metsa kohaliku kaitse alla võtmisel on Stroomi metsa looduslike tingimuste säilumisele kahtlemata positiivne mõju, kuid minu arvates ei vähenda see oluliselt hipodroomi alale lisanduva elanikkonna mõju metsale. Küll aga kavandatakse sel juhul detailsemalt kaitset tagavad abinõud. Seni aga pakun välja mõned Stroomi metsa intensiivse puhkuseks kasutamise negatiivsete mõjude vähendamiseks mõned võimalikud meetmed:

1. Lisanduvast asustusest tuleneva täiendava rekreatiivkoormuse vähendamiseks tuleks hoiduda planeeritava promenaadi pikendamisest hipodroomiga piirnevasse metsa.
2. Sobiva pargiinventari paigaldamine. Nendeks võiksid olla näiteks istepalgid ning pingid teeradade servades ning metsalagendikel.
3. Kindlasti piisaval arvul prügiurnide paigaldamine

4. Kuigi tundub, et inimesed armastavad jalutada pinnaseteedel, on mõningatel juhtudel (märjad lõigud) vajalik teeradade katmine. Seejuures tuleks vältida paekivimaterjale või vajadusel korral kasutada paekillustiku peenemaid fraktsioone.

5. Mõnede teeradade muutmine tervisespordi (jooksu) radadeks. Selleks võib rajad katta näiteks saevabrikutest saadavate jäätmetega (puukoor ja koorimisel tekkivad laastud) nagu on tehtud Stroomi metsa Kolde puisteega piirnevas osas.

6. Suuremate niitude puudeta alade niitmine, kasvõi kord aastas. Sellega tekitatakse puisniitude ilmega alad, mida üldiselt peetakse dekoratiivseteks. Peale selle annab niitmine alale hooldatud ilme ning teeb ala avatumaks.

7. Rajada takistused mootorsõidukite sissesõiduks.

8. Koormust metsadele aitab vähendada ka hipodroomile kavandatud puhke- ja meelelahutuslike ettevõtmiste väljaheitamine ja korralik funktsioneerimine.

Hinnangu koostas

Biol. kand. Henn Pärn

Eesti Maaülikooli
Metsanduse ja maaehituse instituudi
vanemteadur.

Tallinnas, 18. juuni 2009.a.